

І. В. Голубовська,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філології і лінгводидактики
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Вивчення поезії Платона Воронька на уроках літературного читання в початковій школі

Платон Микитович Воронько написав багато цікавих творів для найменших читачів. Вірші зі збірок "Читаночка", "Сніжна зіронька горить", "Облітав журавель", "Всім по сім", драматична поема "Казка про Чугайстра" дотепер складають золотий фонд вітчизняної дитячої літератури. У набутку для малят митець відтворював такі значимі теми: уславлення людської праці; піднесення любові до батьківщини; збереження природи; проголошення користі навчання тощо. **Предметом аналізу** статті є вірші письменника, які вивчаються на уроках класного й позакласного читання в початкових класах.

Чинною програмою з літературного читання передбачено вивчення доробку Платона Воронька в 2 – 3 класах початкової школи [1]. Найбільш широко творчість письменника представлена в читанках Олександри Савченко [6; 7] та Віри Науменко [5] для другого класу, тому наша стаття насамперед зорієнтована на ці підручники.

Характерною рисою спадщини Платона Воронька для дітей є тематичне розмаїття. Так, однією з провідних у поетовому набутку стала тема праці. Його маленькі герої пишаються роботою тата й брата ("Їдуть трактори"), мріють про власну майбутню працю ("Я в механіки піду", "Тягач"). Справжньою творчою удачею став образ маленького трударя Помагая, героя однойменної поезії. Працьовитий хлопчик ніколи не байдикує, а береться за будь-яку роботу: допомагає садити сад, возить візок із піском для ставка, приносить на пасіку бджолиний рій. Важливо, що Помагай сам проявляє ініціативу, а не чекає особливого прохання. Зовсім не випадково герой твору носить промовисте ім'я,

виражене дієсловом у формі наказового способу. Така нетипова для української традиції номінація виступає додатковим засобом спонукання читачів до активної діяльності:

Ось і ти часу не гай.

Будь, як хлопчик Помагай [2, с. 39].

Особливе місце у творчості Платона Воронька займає патріотична тема. На думку Любові Кіліченко, поетові притаманні такт і виразність, з якими він уміє вкласти серйозні громадянські мотиви у вірші для найменших [3, с. 222]. Хрестоматійним став образ журавля, який облітав і обходив сто морів, сто земель. На питання "*Де найкраща земля?*" мудрий птах відповідає просто й щиро:

– Краще рідної немає! [2, с. 6]

Героїня поезії "Суничка-сестричка" набирається життєдайних сил від материзни:

– Налита я соком,

Солодким і ніжним,

Під сонцем в теплі

Пила його з рідної

Неньки-землі [5, с. 76].

У своїх творах Платон Воронько закликав дітей берегти природу. Олександра Савченко пропонує для вивчення відому поезію "Липка". Персоніфікована героїня твору надовго залишається в серці дітей:

Я, маленька липка,

Виросту велика, –

Не ламай мене [7, с.110].

Доречне застосування алітерації (повторення звуку [л]) допомагає відтворити особливо трепетну атмосферу. Кожна строфа закінчується безпосереднім звертанням скромного деревця до юного читача: "*Бережи мене*"; "*Ти шануй мене*"; "*Ти полий мене*"; "*Ти люби мене*"; "*Не забудь мене*" [7, с.110].

На нашу думку, зворушливий монолог лагідної липки навчить дитину охороняти рослинний і тваринний світи.

У поезії "Не будь козою" викривається споживацьке ставлення до навколишнього середовища. Безсовісна коза задля власного задоволення понівечила красу тендітної лози. Безпосередньо звертаючись до маленької читачки, автор знаходить точні і влучні слова, які не залишать байдужими:

*І ти, мала,
Що в сад пішла
Ранковою порою,
Не рви квіток,
Не псуй гілок,
Не будь, мала, козою [1, с. 22].*

У своїх творах Воронько дотепно викриває типові дитячі вади. При цьому автор ніколи не вдається до відкритого моралізаторства, а майстерно підводить юного читача до самостійного висновку. Наприклад, у підручнику Віри Науменко представлена поезія "В лісі є зелена хата". Головний герой – вередливе ведмежатко, що капризує перед сном:

*Каже: "Я не хочу спати,
Утечу вночі із хати,
Коли меду не даси,
Риби, сала, ковбаси!" [5, с. 75].*

Прочитавши ці рядки й побачивши, як негарно виглядають вередуни, діти зможуть задуматися й над власною поведінкою.

Герой вірша "Причина" [5, с. 73] занедужав через власну жадібність і нерозсудливість: тишком-нишком обірвав дощенту батькову грушу й об'ївся її плодами. Автор не виносить вирок своєму необачному персонажеві, адже хлопець уже сам достатньо себе покарав.

Воронько майстерно відтворював і неповторний світ дитячої фантазії. Олександра Савченко і Віра Науменко пропонують для вивчення поезію "Картина". Маленький "художник" пишається своїм "полотном", на якому:

*На гілках сидять зайчата,
По ставку пливуть курчата.
Їжаки летять.
Світить сонце, сяють зорі.
Жолуді на осокорі
Гронами висять [5, с. 74].*

У вірші виразно простежуються мотиви фольклорних пісень-небилиць.

На нашу думку, вивчення доробку Платона Воронька на уроках літературного читання в початкових класах може поглибити знання учнів у царині красного письменства, сформувати в них навички критичного аналізу художніх творів, прищепити любов до рідного слова.

Список використаних джерел

1. Воронько П. М. На своїй землі хорошій : вірші / Платон Воронько. – К. : Дитвидав, 1961. – 31 с.
2. Воронько П. М. Читаночка : вірші / Платон Воронько. – К. : Веселка, 1968. – 40 с.
3. Кіліченко Л. М. Українська дитяча література / Любов Кіліченко. – К. : Вища шк., 1988. – 264 с.
4. Літературне читання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 – 4 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/02_lit_chit.pdf
5. Наumenко В. О. Літературне читання : підруч. для 2 кл. / Віра Наumenко. – К. : Генеза, 2012. – 160 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання : підруч. для 2 кл. / Олександра Савченко. – К. : Освіта, 2012. – 160 с.
7. Савченко О. Я. Читанка : підруч. для 2 кл. / Олександра Савченко. – К. : Освіта, 2002. – Ч. 1. – 126 с.